

Ett starkt totalförsvaret behöver förvaltningsforskning

Ju bättre förvaltning, desto bättre totalförsvaret. Totalförsvaret utgörs till stor del av offentliga aktörer och deras relationer med resten av samhället. Många uppgifter under kris och krig hänger på att samverka, beslutsfattande, ansvarstagande, lärande och organisationskultur fungerar i skarpt läge. FOI har därför byggt upp kompetens i syfte att identifiera områden och frågor där det behövs ökad kunskap om hur förvaltningen fungerar och kan förbättras. Att forska om förvaltningen är särskilt viktigt nu när totalförsvaret växer snabbt; i uppbyggnadsarbetet ska aktörer identifiera, prioritera, utforska och välja bland handlingsalternativ för att förbereda sig för kris, gråzonslägen, höjd beredskap och krig. FOI:s förvaltningsforskning bidrar med integritetskritisk kunskap för totalförsvarets behov.

I FOI:s satsning på förvaltningsforskning ingår studier om styrning och ansvar, hur politiska beslut blir verklighet (eller inte), vad som underlättar eller står i vägen för samverkan, målkonflikter, lärande, regelefterlevnad och mer. FOI arbetar, precis som förvaltningsforskning generellt, med metoder och teorier från olika discipliner som statsvetenskap, företags- och nationalekonomi, sociologi, historia, juridik, filosofi, freds- och konfliktkunskap, retorik med flera. Studier, forsknings- och utvecklingsprojekt utformas alltid tillsammans med uppdragsgivaren. FOI:s förvaltningsforskare har kunskap och vana att hantera sekretessbelagda uppgifter och handlingar.

Vilka frågor och metoder som står i fokus varierar utifrån varje uppdrag. Vi samarbetar också med forskare från andra discipliner inom FOI, som teknik, ekonomi och olika försvarsgrenar, liksom, vid behov, med universitet och högskolor.

Till nytta för totalförsvaret

Det finns många exempel på hur FOI:s förvaltningskunskap kan bidra till nytta för totalförsvaret. Ett är om en uppdragsgivare ska införa en ny roll eller funktion i sin organisation, och därför behöver bestämma resurser, placering och metod för genomförande och uppföljning. Ett annat exempel är valet mellan hårda, mer formella styrningsverktyg eller mer flexibla styrformer med möjlighet att justera efterhand. Ett tredje exempel på när

FOI:s forskning kan bidra är i samverkan med andra organisationer kring hur man kan hålla beredskapen aktiv även i fredstid, och se till att fördela ansvar och resurser löpande. Ett fjärde är hur man effektivt deltar i EU-samverkan och hur EU:s styrning påverkar Sveriges totalförsvaret. Ett femte är att balansera en handlingskraftig förvaltning som kan agera snabbt och effektivt med att behålla rättssäkerheten intakt.

Metodstöd, övningar och analyser

Totalförsvaret är komplext och frågor kan uppstå såväl inom som mellan aktörers verksamheter, rutiner och ansvarsområden. Det illustreras av följande FOI-rapporter:

- Sätt ett mål, tillsätt resurser, stå inte i vägen – Om införande av moderna arbetssätt vid mottagning och integration av IT-system inom Försvarsmakten (2025)
- Kommuners ansvar och roller i totalförsvarsutvecklingen (2022)
- Delat ansvar är ingens ansvar? En analys av den svenska statsförvaltningens ansvar och styrning vad gäller svenskt informations- och cybersäkerhetsarbete (2024)

FOI:s förvaltningsforskning kan bland annat innebära metodstöd under en förändringsprocess, analyser av möjligheter och sårbarheter, spel, scenarioövningar, intressent-analyser och fleråriga forskningsprogram.

Patrik Baard, Louise Bengtsson, Ingrid Gustafsson Nordin, Pernilla Johansson, Anna Wagman Kåring, Emelie Lilliefeldt, Anna Wetter Ryde och Janet Vähämäki

Kontaktinformation Ingrid Gustafsson Nordin, Försvarsanalys (ingrid.gustafsson.nordin@foi.se)

FOI Memo: 9214
Forskningsområde: Övrigt
Godkänd av: Minna Severin

Innehållet är granskat och omfattar ingen information som är underställd exportkontrollagstiftningen

